

NOVINE

SLOVENSKE KRAJINE

Naročnina na skupni naslov letno 24 Din; na posamezni naslov letno 30 Din. V inozemstvo: letno 65 Din. Z M. listom letno 100 Din.

IZHAJAJO VSAKO NEDELO.

Uredništvo v Dolnji Lendavi. Uprava v Murski Soboti, Križeva ul. 4.

Cena oglasov: stran: cela 400 Din., pol 200 Din., četrt 100 Din.; mali oglasi do 20 reči 10 Din., više vsaka reč 1 Din.; med tekstom vsaka reč 2 D. Pri večkratni objavi popust.

Država negda.

V najstarejšem časi človečanstva je bila edina družba na sveti *rodbina*. V njoj je vladao oča kak krao i dühovnik. Takša rodbina je bila n. pr. Melkizedekova, Abrahamova. Sinóvje so ne bili samostojni, dokeč je živo oča, ki je vladao tudi nad njihovim življenjom. Iz té prve družbe se je razvila višiša: *držina*. Tudi tu je vladao eden: poglavar ali starešina. Sčasoma so se družine združile v *rod*, ki je bio prva politična skupina. Izraelci n. pr. so se delili v 12 rodóv. V starodavnih časaj, gda so se pastirski narodje selili iz kraja v kraj (n. pr. Abraham), njim je bila zadosta skupnost roda. Gda so se pa ljudstva že stavila na ednom kraji i se je življenje vsigdar bole razvijalo, je nastánola *država*.

Dnes je država zvezana z določenov zemlov. V najstarejšem časi pa je toga ne bilo, ar so se ljudje selili iz kraja v kraj. Te je država znamenovala samo skupnost ljudi, ne zemle i kralovje so vladali samo ljudem, ne zemli.

Kak je bilo z *državlani*, to je s prebivalci države, negda? Življenje i stališ vsakoga je odločilo njegovo rojstvo: što se je naródo kak rob, je ostao rob vse življenje, što kak roko-delec ali kmet, je ostao to, ka je bio stariš. Komaj po dugom časi je prišlo do toga, da si je što lejko spremeno stališ s svojim skrbnim delom, z duševnimi talenti itd. Potrebne so bilé krvave revolucije, da so izbojevale vednakost vseh ljudi v državi. Dugi razvoj je bio potreben, da so ljudje prišli do toga, da se morajo med sebov sporazmeti s posebnov pogodbov, da ščejo skupno prebivati v istoj državi. To novo mišljenje pa je preobrnelo ves red človeške družbe: podložniki so ne bili več lastnina svojega gospodara bogatina (grofa, kneza), liki so sami odločali o svojem življenji. Vse to je prineslo ureditev nove, denéšnje države, od štere bo guč drugóč.

Domača i svetovna politika.

Konferenca Male zveze.

30. t. m. se je začnola v Pragi redna konferenca zvünešnjih ministrov Male zveze. Razgovarjali so se v prvom redi od vseh političnih pitanj, štera se nanašajo na države Male zveze: Jugoslavijo, Českoslovaško, Romunijo. To je Mussolinijov načrt direktorija štirih, proti šteromi bodo ostro protesterali; revizija mirovnih pogodb, svetovnogospodarska konferenca, ki se bo vršila v Londoni i druga važna pitanja.

Konferenca je bila tri dni to je od 30. maja do 3. junija.

Avstrija.

Avstrijska vlada je zaednok srečno odbija Hitlerov napad i postaja čiduže bole močna.

Hitler má največ pristašov na Štajarskom. Zato je prosvetni minister Dr. Rintelen, šteri je tudi štajarski deželni glavar, odložo ministersko mesto, da bo leži red delao i pazo na Hitlerove pristaše. Na njegovo mesto pride dr. Aigner kršč. socialc iz Gor. Avstrije. S tem postane Dolfusova vlada pá močnejša.

Nemčija.

Po Hitlerovoj Nemčiji ide, kak je že znano, velki val „vednačenja“ vsega političnoga, kulturnoga i gospodarskoga življenja. Zdaj, gda bi pri tom „vednačenji“ mogle priti na red tudi katoličanske organizacije, se je te val malo stavo. To je na ednom kraji posledica izjave vseh nemških katoliških pušpekov, ki pravi, da bi razpüst katoličanskih prosvetnih organizacij pomenu bojno napoved katoliškoj cerkvi! Či se neha katoličanom sloboda samo v cerkvi, je to ne več sloboda ednakovrednoga državlana, nego grdo zatiranje naturnih človečanskih pravic.

K tomi je dao breslavski nadpušpek kardinal Bertram izjavo vsem katoliškim organizacijam, da naj delajo nemoteno i koražno dale, ar njemi

je Hitler v pismi zagotovo, da vlada njim nede delala nikših neprilik.

Vlada ne žele nasprotja z niednov verov, nego kem tesnejše sodelüvanje v hasek države i obeh krščanskih ver, to je katoličanske i protestantske.

Italija.

Taljanski politiki so poznani po tom, da se radi pajdašijo na veči krajaj na ednok; či v ednom mesti sfalijo, pa v drugom prav pridejo.

Tudi v zadnjem časi se to dobro vidi. Prle tak nasprotna Maloj zvezi — se njoj zdaj približavle. Z Jugoslavijov se šče pogoditi v jadranskom pitanji, gde je že večkrat do svaje prišlo, ar šče meti celi Jadran pod svojov komandov.

Z Romunijov sklepa trgovinska pogajanja i tudi v Českoslovaškov se lepše gledata kak prle. S tem približavanjom šče dobiti Italija svoj vpliv nad Malov zvezov i s tem zmenšati vpliv Francije.

Na drugoj strani pa dela za nastavitev tak zvane Balkanske zveze, v šteroj bi bile Bolgarija, Törška, Grčija i Albanija i s šterov šče dobiti pod svojo komando te države južnoga Balkana i s tem oslabiti Malo zvezo.

V zadnjem časi pa je ešče začnola delati za carinsko zvezo z Avstrijov i Madžarskov. Že zdaj najmre Madžarska izvažo vnožino svoje živine v Italijo, Jugoslavija pa skoro nikaj. S tem šče dobiti tudi v Srednjoj Evropi nekšo nadoblast v škodo Nemčije i v prvom redi Male zveze.

S toga se vidi, da njoj je pri teh vnogih pogajanjaj samo za njeni hasek. Če se njoj najmre v ednom mesti ponesreči, se pa posreči v drugom, če ne v drugom pa v tretjem itd.

Bojna na izhodi dokončana.

Kitajska i Japonska sta po dugih pogajanjaj sklenoli premirje. Premirje je skleno predsednik glavne Kitajske vlade v Nankingi i povelnik vseh čet

poti Japoncom maršal Čankajšek. Kitajski nacionalisti v Šanghaji i v Južnoj Kitajskoj so njemu brzojavili, naj se s severnov armadov dale bori proti Japoncom, generali kantonske vlade v Južnoj Kitajskoj se bodo pa borili proti komunističnoj armadi. Čankajšek jih nešče poslušati, ar vidi, da je zdaj vse zaman i da se ne valá duže postavlati Japoncom, ki so že pred Pekingom. Te dni je pa nekš Kitejec napadno japonsko stražo v Pekingu i zato je japonski generalni štab skleno Peking včasi zasesti. Zato ga volo je Čankajšek zapovedao, da naj armada včasi zapüsti Peking, da ne bi japonska težka artilerija porüšila varaša pri napadi. Kitajci so včasi zasedli tatarski deo varaša.

Premirje je podpirao v imeni Kitajske vlade general Huangfer, čeravno so pogoji jako težki. Kitajska more sprazniti zemlo severno od žute reke, to je od črte Peking Tjencin, ki ga tüdi japonci ščejo zasesti. Japonci so oblübili, da Pekinga ne zasedejo, če se tam sestavi takša vlada, štera de njim po voli.

Južna vlada v Kantoni je ostro proti premirji i je poslala proti Čankajšeki več divizij, ar je prej on sam rad podpirao Japonce.

Kak je viditi, se znova začne državlanska bojna i Japonci bodo meli ešče ležejšo delo.

Razorožitvena konferenca.

Razorožitvena konferenca se bliža konci, brezi vsakšege haska. V zadnjem časi najmre Amerika, Anglija i Italija močno silijo Francijo, naj sprejme angleški predlog, po šterom bi mogla vničiti svoje napadalno orožje. Francija je povedala, da toga nemre sprejeti, dokeč ne dobi zadosta močne garancije, da bodo njoj te države pomagale, če jo Nemčija napadne. Amerika i Anglija moreta to obečati, če neščeta prevzeti krivdo, da se konferenca razbije. To francosko izjavo so podpirali ne samo zastopniki Male zvezze i drugih malih držav, nego tüdi zastopnik Japonske i Rusije.

Francoski delegat Massigli je v ostrom govori pitao Ameriko i Anglijo, zakaj sta samo za razorožitve na sühom, od pomorske razorožitve pa nikaj neščeta čüti.

Kak se čüje, se razorožitvena konferenca pá odloži zavolo gospodarske konference v Londoni, ki bo junija. Tüdi ta konferenca nede mela nikšega haska, če se prle ne razčisti pitanje evropskoga mira. Škoda za vnože miljone, ki se po nepotrebnom potrošijo!

Sleparije v Združenih državaj.

Najbogatejši človek Združenih držav banker Morgan je prišeo pred sodišče, ar je podküpüvao dosta velikih politikov i industrijalcev.

Kat. akcija v Črensovcih

Po opravljenih duhovnih vajaj mladine se je začelo v našoj fari močno gibanje katoličanske akcije, katoličanskoga življenja, posebno med mladino. Vsaki den smo opravljali slovesno šmarnice v meseci maji z navuki, štere so držali g. farni oskrbnik Bakan Štefan. Mladina dobi vsaki mesec stanovski navuk, posebi dečki i posebi deklet. Ravnotak ma mladina določen tjedan za spoved, gda prva ma pravico pred vsemi drugimi stopiti k sv. spovedi. Po nedelaj ma pod nadzorstvom Klekl Jožefa, vp. plebanoša duhovno čtenje pol vüre pred svetov mešov, po večernici pa oratorij. Prvi se je obdržao 21. maja. Po cerkvenom navuki i večernicaj se je dvorana Našega Doma napunila z mladino i ž njihovimi gosti, stariši. V začetki so Klekl Jožef razložili pomen teh verskih sestankov. To je žela sv. Oče, naj se povsed nastavljao kroški kat. akcije za mladino, kak so v Italiji, Belgiji, Franciji itd. Povedali so potom žalostno dejstvo, ka na zlük vsem velikanskim trüdom, štere nosi Mati Cerkev pri vzgoji mladine v cerkvi, je sad skoro nikš ne. Pretežna večina mladine se pokvari, čeravno dobi najlepše navuke v cerkvi. Ka je tomi zrok? Gda mladina stopi prek praga cerkvi, jo lovi družba. Vsako srce je stvorjeno najmre za blaženost, mladinsko srce pa čüti to zahtevo najbolje. Vesela šče i mora biti mladina. A rožce, na štere leti, so največkrat čemerne, ki njej vmorijo jakosti; to so grešne veselice, posvetne družbe. Včelica samo zabrne okoli čemernoga cveta, a ne sede na njega, dale leti za medom, ar ma nagnenje samo do meda; mlado srce pa si vtrgne tüdi čemerni cvet, ar je na greh nagnjeno i v njega se vtopi, če ne nikoga, ki bi ga vkraj držao od toga po dobrih družbaj. Kat. akcija da odsehmao vsako nedelo dobro družbo našoj farnoj mladini, ednok dečkom, drugoč deklam, včasi skupno, ka se nedužno razveselijo, ka se kak pravi sv. Pismo v Bogi razveselijo i postanejo sposobni za delo Bogi na čast i bližnjemi na hasek. Mladina mora postati roža, i to cvetoča i dišeča roža, čista pobožna, ar povejnjene, posušene rože nišče ne pridihava, nego jo stran vrže.

Črensovski dečki so pri sestanki nastopili z lepim igranjom na tamburice pa z štiriglasnim spevanjom lepe Marijine pesmi „Otrok sem tvoj“, štera se njim je prav posrečila. Zigrali i zaspevali so tüdi par narodnih kak „Je bela cesta zglajena“, „Ne bom se možila na viske gore“ itd. Vse je šlo kak najlepše.

Na sredi sporeda so meli svoj globoki govor g. Bakan Štefan od predmeta: „Novomešnik i mladina“. Črensovska fara ma letos dva novomešnika.

Sta vrstnika, celo pajdaša vnože naše mladine. Ka naj vidi v njima naša mladina? Mladina naj vidi v njima duhovnika. Štokoli je te duhovnik, je Peter, je Paveo, naj mladina vidi v njem duhovnika, vu vsakom duhovnika, ki je pozvani, da jo vodi po poti Kristušovoj. Mladina kda šolo zapüsti, zapüsti tüdi skrbne roke vučitelja i duhovnika, več ne pita za ednoga. Kak velika falinga! Tü je gnezdo velikih duševnih nesreč velikih mladinskih spadajov! Mladina ide vu novo življenje. Razvija se duševno, razvija se spolno. Nekaj se godi v njej, nekaj se pripravla v njej i ne nikoga, ki bi njej povedao, ka je to i zakaj je to. Nega poleg nikoga, ki bi njej raztolmačo, ka smo vsi starejši po toj poti šli naprej. Vsi smo šli i srečno prišli v življenje, če smo meli dobroga vodnika. Te vodnik je: *Zavüpanje v duhovnika, v svojega duševnoga voditelja.* To zavüpanje fal mladini. To če dobi, je rešena, to če zgübi, je zgüblena. Naj bi našiva novo mešnika prinesla našoj mladini popolno zavüpanje do duhovnoga voditelja.

Po lepom govori smo čüli ešče tamburice pa vidili smešen prizor „kmet i fotograf“. Kolenko Franc i Horvat Jožef Francekov sta nad vse pohvalno zvršila svojo nalogo z policajom Kolenko Nacijom. Dvorana se njim iz srca nasmejala. Vsi so bili zadovoljni, najbole pa mladina. Daj dobra Mati Marija, Pomočnica krščenikov, pod štere varstvom smo začeli kat. akcijo pri mladini, da prime za rešilno vože vsa mladina i bo Marijina po njej pa Jezušova.

Slovenska krajina.

Dolnja Lendava.

Iz Mostja je šou prek na Vogrsko mladi posestnik Ignac Jakab. Kesno v noči se je vračao proti domi, meo je toti dovoljenje za prestop meje, a je ne šou po pravoj poti. Na krič straže se je ne stavo, tüdi na prvi strel ne i tak je zgübo življenje. Zapüsto je troje dece. — Nedavno sta prišla dva vogrskiva graničara z nasajenimi bajoneti v Pince, večer okoli 10 vöre k vučitelja pitat, če nega v bližini orožnikov. Kúpila sta si cigarete i odišla nazaj prek meje.

Okrajno sodišče v D. Lendavi bo melo svoje uradne dneve (do preklica) v Beltinci (gostilna Kreslin) v dnevaj 6. junija, 28. junija, 16. augusta, 18. oktobra, 6. decembra 1933. i 7. februara 1934. vsakokrat z začetkom ob 9 vöri dopoldne, do 16. vöre.

Murska Söbota.

Sobočanci šb naprosili „Agrarno in gospodarsko zadrugo v Črensovcih“, naj odpre v Soboti mesnico. Kak čüjemo, so se pogajanja posrečila.

V mariborsko bolnišnico je premeščeni g. dr. Slavko Vrbnjak, ki se je jáko prilúbo nad nami.

Bogojina. Ar na den Sv. Vida spodne Telovo, zato se bo proščenje v Strehovcih pri Sv. Vidi letos obslúževalo v nedelo 18. junija.

V Veržeji bo 11. junija proslava Srca Jezušovoga, pred njov pa tridnevna. Na svétek bo procesija, po njoj pa akademija. Sotrúdniki i drúgi častilci Srca Jezušovoga vableni.

Krog. Vodstvo martjanske gasilske župe je tak razmilo dopis v Novinaj 28. maja, da se je pregled *nigdar* ne vršio, gda je kroško gas. društvo spadalo pod martjansko župo. Naš dopis pa je povdarjao samo to, da se je pregled, te ne vršio v *nedelo dopoldne*, kak se je zdaj v sobočkoj župi. Očivesno je zato, da je to ne bio nikši napad na martjansko župo!

Zahvala. „Dom sv. Frančiška“ se toplo zahvalúje veleposestvi v Belčincih za poklonjeno brezplačno foringo pri odvažanji cigla v Soboto. — Odbor.

„**Slehernik**“ v Črensovcih. Katoličanska mladina iz Ljutomera nas obišče na Risaoski ponedek i vprizori v Našem Domi krasno igro „Slehernik“. Slehernik po našem pomeni „vsaki“. Vsakoga se tiče ta igra, ar pred vsakim stoji odprto pitanje: Si grešio? Si se spokorio? Si si spravo že nebesko plačilo? Kak te najde smrt pripravljenoga? Igra je edna krasna predga. Samo en dinar plačaš za stojališče pa jo boš vido. Šesto oseb ma prostora za stati. Vstopnice dobiš v „Našem Domi“ v Črensovcih. Igra se začne juna 5. ob 3 popoldnevi. Po igri bode ljutomerska mladina par narodnih pesmi odpopevala. Samo zdaj je ta prilika. Na Risaoski ponedek v Črensovce.

Marijin List i Marijikin Ograček za mesec junij sta v tiski i jiva dobite te dni. Kažemo vsem starišom i rodi, ki majo svoje v Franciji, na pripovest Ogračekovo „Frančekovo pismo“. Prečitte jo i jo pošlite svojim v Francijo. Marijin List, Marijikin Ograček i kalendar Srca Jezušovoga koštajo samo 40 Din. letno vu Francijo. Nišče, kakšekoli vere je, ne bi smeo pústiti svojih domačih vu Franciji brez teva lista. Ki pa bole slúži, tistomi naj se naročijo ešče Novine, štere koštajo samo 65 Din. letno, z ovima listoma skúпно pa 100 Din. letno, kalendar je pa brezplačen. Ne odlašajte! Z začetkom jula naj vsaki naš delavec v Franciji ma Novine, M. List i M. Ograček. Za vse plača samo 50 Din. do konca leta, kalendar pa dobi brezplačno. Včasi naročite, ka hitrej vred spravimo delo v tiskarni.

Hranilnica i posojilnica pa Agrarna pospodarska zadruga v Črensovcih da zdaj borovje svojih šum žagati na deske, lete, štaflne i čakatur. Túdi foslni se bodo žagali. Ki potrebuje te reči, naj se zglesi pri omenjenima zadrugama, šteri njemi data tisto i tak razžagati, kak žele. Plača se v gotovini do konca leta brezobrestno. Sprejme se túdi vložna knižica. Tišlarom i tesačom če se združijo, data prek zadrugi vse razžagamo proti garanciji na večletno odplačilo v navadnimi obrestmi. Javiti se je do 15 junija. — Cene lesa idejo gori, ne zamúдите te prilike. Razžaganoga bo okoli 400 kubikov.

Naročnikom Marijinoga Lista! Ki mate na skúpní naslov Marijin List, dobite za čteti odsehmas brezplačno túdi „Glasnik Presv. Srca Jezušovoga“. Vsaki naročnik plača samo poštnine en dinar letos do konca leta i lejko brezplačno čte to lepo glasilo božega Srca. Vsem širitelom bomo dali več komadov poslati na svoje stroške. Razdelite je svojim naročnikom i poberte od njih prvi številki 1 Din. poštnine. S tem dinarom je za brezplačen Glasnik plačana do konca leta vsa poština. — Vredništvo M. Lista v Črensovcih.

Gančani. Kak blisk se je pri nas v zimi razneslo, da je naša občina dobila 15 plúgov senožati v Hraščicaj. Eden možak so celo po hižaj hodili pripovedavat. Ar se košnja približavle bi dobro bilo zdaj si lepo mirno razdeliti, tak ka nikše svaje nede, kak je v jesen ne bilo! Prinas ništerni lúdje, šteri hiše ali stale delajo, rabijo občinsko šprickanco (brizgalno), vodo pumpajo na vanpo i cele dneve klobočejo znjov. Prosimo župana i gasilnoga društva načelnika, naj to zabranita!

Našim delavcom v Franciji. Naši delavci so dobri delavci, radi je majo Francozi. A v nevarnosti dostokrat njihov najdragši kinči vera i jakost. Ka teva kinča ne zgúbijo, se morajo čuvati po dobrom čtenji. To dobro čtenje naj bi njim spravili njihovi gospodarje. Mi predlagamo sledeče: Naj delavec prosi od gospodarja, gde slúži, 100 frankov dara. Te naj pošle gospod našim listom i mi za *teh 100 frankov damo našim delavcom Novine M. List, M. Ograček, Kalendar Srca Jezušovoga i knižico „Priprava za srečno smrt“ letos, k leti 1934 i celo 1935. leto. Do konca junija se mora teh 100 frankov poslati. Nekaj novoga te čteli v M. Listi* Začnemo nabirati večne naročnike za M. List. Več nam pove M. List. Pazljivo ga prečitte.

Države sveta.

Britanska velesila má v *Afriki* dominion *Júžnoafriška Unija*, ki meri 2·8 milij. km² z 8·7 milij. prebivalci. Drúge kolonije so: Júžna i Severna Rodezija (nad 1 mil. km² i 2 mil. preb.), Njasa (103.000 km² i 1·2 mil. preb.), Kenia (550.000 km² i 1.2 mil. preb.), Uganda (286.000 km² i 3 mil. preb.) pa mali otok Sansibar. Tanganjika meri 1 milij. km², má 4 milij. preb., Britanska Somalija meri 176.000 km² z 250.000 preb. Angloegiptovski Sudan meri 2·6 mil. km², má 6·5 mil. preb. — V zapadnoj Afriki ležijo: Nigerija (950.000 km², 20 mil. lúdi); dale: Zlata obala Sierra Leone pa Gamba (nad 300.000 km², 4 mil. preb.)

V *Severnoj Ameriki* je najstarejši britanski dominion: *Kanada*, skoro tak velka kak Evropa (9·4 mil. km², 10 mil. preb.), potom otok Nova Fundlandija (111.000 km², 300.000 preb.), otok Labrador (600.000 km², a samo 5.000 preb.). Britanska last so túdi otoki Bermudi, Bahamski otoki, bogata Jamaika (12.000 km², 1 milij. preb.) i Britanski Honduras na srednjeameriškoj celiní (21.000 km², 50.000 preb.). V *Júžnoj Ameriki* majo Angleži Guayano (230.000 km², 300.000 preb.), otok Trinidad pa Falklandske otoke.

(Dale)

Po domovini.

Veliki ogen je vničo več hiž i i gospodarskih hramov v Drašicaj i v Beloj krajini. Škoda znaša nad pou milijona.

Starca je bujla v Drstelji blúzi Ptuja mlada ženska, ki je s svojim možom pred leti kúpila od njega hižo i ga vzela v preskrbo. Večkrat so se svajúveli, na zadnje pa ga je ženska z železnim drogom vdarila po glavi.

V Egipti je mro slovenski rojak Filip Mušič, ki je dosejno egipčansko plemstvo z nazivom „bej“. Bio je odvetnik i jugoslovanski častni generalni konzul v Aleksandriji. Za brezposelne v Ljubljani je darúvala njegova dovica 100 egipt. Funtov za visokošolce vseučilišča v Ljubljani pa 25.490 Din.

† **Ivan Roškar.** Pri Sv. Juriji v Slov. goricaj je 23. maja mro Ivan Roškar, bivši minister za poledelstvo v Protič — Koroškovo vladi. Bio je poslanec že v Avstriji.

Pred državnim sodiščom za zaščito države je bilo obsojenih 5 liškkih vstašov, ki so pripravljali revolucijo v našoj državi, na 18 do 3 leta težke voze. — Pred istim sodiščom se je začnela razprava proti 21 komunistom.

Na 18 let robije je obsojeni Pr. Lunežeis iz Bukovca pri Slov. Bistrici, ar je 17. februara t. l. zadavo Marijo Huber, ki je bila pri njem „na Krúšnom“.

Risálska nedela.

Na spomin 1900 letnice svoje križne smrti, Gospod Jezus, po svojih svetih ranaj reši grešni svet!

Evang. Sv. Janoša XVI.

V onom vremeni, pravo je Jezus vučenikom svojim: Če što lübi mené, reč mojo bode zdržavao i Oča moj de lübo njega i k njemi pridemo i stanjé si pri njem napravimo. Ki ne lübi mené, moje reči ne zdržava. I reč, štero ste čüli, je ne moja, nego onoga, ki je mené poslaol, Očé. Eta sem pravo vam, pri pri vas bodoči. Oveseliteo pa Düh sveti, koga pošle Oča v mojem imeni, on vas bode včio vsa i prinašao de vam na pamet vsa, šterakoli sem vam pravo. Mir vam ostavljam, mir svoj vam dam; ne liki svet dáva, jaz vam dam. Naj se ne burka srcé vaše, niti se ne boji. Čüli ste, da sem jaz vam pravo: odhajam i pridem k vam. Da bi lübili mené, radüivali bi se zaistino, da idem k Oči, ár je Oča vékši od mené. I zdaj sem vam povedao prle, liki se zgodi, naj, gda včinjeno bode, verjete. Že ne bom dosta gučao z vami, ár je prišo poglavnik etoga sveta i v meni nikaj nema. Nego naj spozna svet, da lübibim Očo i kak je meni zapovedao Oča, tak činim.

*
V dvorani zadnje večerje sedijo.

V Dühi z Očom se naseli v düši vsakšega, ki njegov navuk spunjavle, s posvečüjčočov milostjov presveti pamet i k dobromi nagne volo deteta božega.

„Mir z vami!“ Tak so se poslavljali Židovje; navadno so to bile samo reči. Pri Jezusi nej tak: On istinski mir dá: z Bogom, z bližnjimi i samim sebov. Takši mir rodi nadnaravno pesem, odmev nebeske, ki je neizrekliva, ár oko nej vidülo, vüho nej čülo i v naše srce nej prišlo, ka je Bog pripravo, tistim, ki ga lübijó. Gda napunjavle düšo takša pesem, te vsi križi zablesčüjjo kak ožarjeni od večne Svetlosti, pred šterov sunce postáne senca. Takša pesemje zbüdila sveti krik: Trpeti ali mreti!

„Z mojov človeškov naravov bo tüdi vaša poveličana!“ Šatani sam ide proti Brezgrešni, Najčistejši, v pokornoj lübezni.

Zdaj vstanejo. On znova začne gučati, ar vidi njüvo silno žejo.

Tak čtemo v evangeliji.

Epistola pa od prihoda svetoga Düha guči:

Apoštoli deseti den že molijo, sedijo. Naednok, kak silen veter i ogenj jezikov: On je prišao!

Apoštoli so zdaj batrivni: vstanejo, svedočüjjo, vsem narodom, od Jezusa! Njüv glas ne vtihne do konca vremena.

Dnes vlejvle v düše sveti Düh posebne milošče . . .

K odaji mlin

potočni na Hotizi.

Trži ga sedem bratov. — Küpci naj se zglasijo pri

KOROŠA MIHALI na HOTIZI.

Sprotolešnje zdravljenje.

Človeče telo se more od časa do časa očistiti od nepotrebnih i teli škodljivih snovi. Trbe njemi dovajati

nove i oživlajoče soke,

da ga napravimo odpornim i zdravim. V to svrhu je najbokše naravno zdravljenje s „PLANINKA“ zdravilnim čajem, ki je sestavljen iz najboljših planinskih zdravilnih trav.

Dugoletno izkustvo nam potrjuje, da j „Planinka“ zdravilni čaj, ki ma v sebi preize kušene i dobre zdravilne sestavine, najboljša i edina stvar za čiščenje i obnavljanje krvi. „PLANINKA“ zdravilni čaj vničüje bolezenske klice, čisti krv i fčini, da ona lahko pravilno kroži po žilaj i zato popravlja celo telo. Z ednim samim sprotolešnjim zdravljom v časi od 6 do 12 tjednov se doseže čudovite uspehe i to brez strupov („čemerov“) — i to pri vseh teh betegih: pri slaböj prebavi želodca i zaprtji, hemeroidih, slabosti i odebelenji srca, pri betežnih jetrah, nervozii i živčnih boleznih.

MR. BAHOVEC

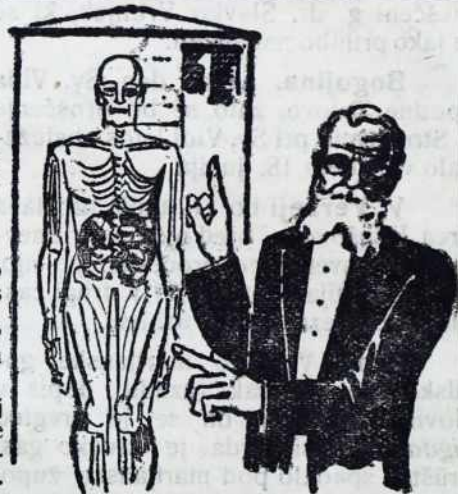

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„Planinka“ zdravilni čaj pospešuje tek i izredno dobro deluje pri arteriosklerosi i osluzenju pljuč.

Iščite v apotekah i drogerijah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne odavle v odpreth škatulah nego samo vzaprtek štemplanih paketih po 20 Din i s tü označenim varovalnim znakom i imenom proizvajalca: **Lekarna Mr. Ph. L. BAHOVEC, Ljubljana 1.** ki razpošülja tüdi po pošti: 4 pakete za Din 70 -, 8 paketa za Din 140 -, 12 paketa za Din 190 -

Reg. br. 1. 349 od 6. VII. 1932

Oklic.

Dne 8. junija 1933. dopoldne ob 9. uri se bo vršila pri okrajnem sodišču v Dolnji Lendavi v sobi št. 22 **dražba zemljišča,** stavbišča z zidano, enonadstropno, novo hišo št. 6 v Kapci (Meolic), s trgovskim lokalom in gospodarskim poslopjem, ob glavni cesti.

Izključna cena je 54.000.— Din. Pod to ceno se ne prodaja.

Vadij znaša 5.400.— Din. Natančnejše informacije pri podpisnem.

Dol. Lendava, dne 19. maja 1933.

Dr. Černe Ferdo
odvetnik.

2—2

Gostilna na prodaj!

V mursko-soboški okolici se proda dobro idoča gostilna ob glavni cesti z vsemi gospodarskimi poslopji i prvovrstnim posestvom (12 plügov)

Vprašati pri:

advokatih **Dr. Pinter Niko!aju**
in **Dr. Fleck Frideriku**
v Murski Soboti.

3—3

BANKA BARUCH

15. Rue Lafayette
PARIS

Telef.: Trinité 81-74 — Telef.: Trinité 81-75
Naslov brzojavkam: Jugobaruch Paris 22

Banka Jugoslovanskih izseljencev v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu.

Odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu.

Vrši vse bančne poslove najkulantneje
Poštni uradi
v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune:

BELGIJA: No. 3064-64 Bruxelles,
FRANCIJA: No. 1117-94 Paris,
HOLANDIJA: No. 1458-65 Ned. Dienst,
LUKSEMBURG: No. 5967 Luxembourg.
Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice. (11)

Iščemo

z a u p n i k e - c e

vseh slojev, katerim zgotavljamo pri povoljnem delovanju stalno uradniško mesto. Pismene prijave na uredništvo pod „Bodoči uradnik“.

3—3

Glasüjte v Novinaj!

P O M O Č

Levstik nam govori.

Letos poteka sedemdeseto leto, odkar smo dobili Slovenci prvi odločni, neizprosni, zares dobri časnik: bil je to „Naprej“, ki ga je urejeval Franc Levstik v Ljubljani. Izhajal sicer ni niti celo leto, toda bil je tako neizprosen boj za čistost slovenske politike in kulture, da bi ga morali danes dan na dan čitati vsi, ki hočejo uravnati slovensko življenje! Ker bodo najbrž vsi slovenski časniki šli mimo 70 letnice Levstikovega „Napreja“, se je hočemo spomniti vsaj mi — saj je prav v tem listu Božidar Raič priobčeval svoje „Črtice o Prekmurcih in njihovem govoru“, torej tudi to razlog, da vemo za ta list!

France Levstik (rojenl. 1831. v Spodnjih Retjah na Dolenjskem, umrl 1887. v Ljubljani) je vogelni kamen slovenskega narodnega življenja. Dasi je živel zelo nemirno in težavno življenje, vendar je v svojih pesmih, povestih, jezikoslovnih spisih in časnikarskem delu ustvaril toliko bogastva Slovincem, da je on eden glavnih vzgojiteljev in graditeljev naše kulture. Njegovo delo je ogromno, zato se ustavimo le ob nekaterih njegovih besedah!

O slovenski narodnosti.

Kdor ne vidi, v kako nevarnost pahnemo Slovence, ako jih nehamo narodno izobraževati v maternem jeziku, brez katerega je nemogoča vsaka narodna omika, ta mora tajiti, kar dan danes trdi vesoljni svet, da namreč vsak narod, sedeč na meji izobraženih sosedov, brez narodne zavesti, ktera pa izvira šele iz narodne omike, v zadnjem času poleg vse narodne ravnopravnosti nima narodnega obznanja.

Če iz knjige pahnemo slovenshino, podobni bodemo vojakom, ki zadovoljno predajo krepko trdnjavo desetkrat močnejšemu sovražniku, potem pa se naglo zopet izkesajo, ter začno se nanjo zaganjati, da bi si jo

zopet kako povrnili. Celovec nam žalostno priča, da, kadar narodna zavest po deželi popolnoma izgine, ostanejo budeči pisatelji kakor glas vpijočega v puščavi. Slovenci smo narod in zaradi književnega jezika se ne moremo, nečemo in tudi ne smemo iznebiti svoje narodnosti. — Slovensko mladino pa opominjamo, naj iskreno ljubi svoj zdravi, krepki narod, ki potrebuje njene ljubezni in njenih moči. Majhen narod smo, res, vendar smo telo trdih žil, kar vsemu svetu priča naše delovanje. (1863.)

Naprednost.

Omika, tuja obrtnost in umotvorine imajo gladek, nagel pot, po katerem hité, kakor na viharjevih perotih iz svoje zibeli po širokem svetu, oznanjaje neizobraženim narodom bistroumje in prednost omikanih plemen, sladkó vabeč, naj se udeležijo omike. Nikakor ne pravim, naj bi Slovenci ušesa zamašili vsemu, kar si je modrega izmislil, kar je koristnega iznašel tujec. Učimo se od njega, ker tako so delali vsi narode, ki so zdaj pred nami v izobraženosti. Ali ne bódimo enaki tisti rudi, ki živo srebro nase potegne, da mu je potlej vsa podobna. Ne dajajmo za tuji uk svojega najdražjega blaga—narodnosti. (1863.)

Narod bodi sebi zvest!

Narod, ako želi narod ostati, se nikakor ne sme odreči, kar ima pravo svojega. Saj se ve, da je to pravost treba najprvo dobro poznati. Torej dajati in ne jemati je narodu. Krepkejši, darovitejši narode več dajo nego prejmejo, šibkejši več prejmejo nego dajo. V katero teh vrst mi Slovani spadamo, določi bodočnost. Kakor torej narodovo delo v omiki prejme nekoliko lica od vsega, kar se je dovršilo pred njim, tako je treba, da temu licu delajoči narod iz sebe doda še to, kar ima on sam značajno posebnega. (1871.)

Izročilo mladini.

Mladina draga, pomni si to: slovenski jezik ni za to na svetu, da bi ga ti za uho bila. Vemo, da se stoprav učiš in da zatorej dovršenega dela še ne moremo iskati pri tebi. A tudi to vemo, da bi se bilo učiti in truditi vse drugače, nego li se tebi hoče. Najhuje človeku de to, ker ni videti nikjer resnobe, vse je sama igrača. Zatorej te prosimo, da se resneje uči, dokler si še mladina. A kadar sebe naučiš, izkušaj druge učiti, kajti ako slepec slepca vodi, oba v jamo padeta. In kdor se v mladosti ne lika ter ne gladi, robot ostane do starosti. — Vsak človek ima prost jezik, da pošteno pove, kar misli o poštenih rečeh; vsakemu bodi med nami prostó še pero, da tudi pošteno piše, kar in kakor hoče o poštenih rečeh.

Vse to povedati nam se je zdelo potreba in dolžnost, bodi si komu ljubo ali bodi si bridko. (1881.)

Veliko zborovanje

se je vršilo 28. maja v Belgradu, na katerem je 30.000 ljudi protestiralo proti krivičnim nakanam nekaterih naših sosedov, ki hočejo „popraviti“ naše državne meje nam v škodo. Istočasno so se vršili protestni shodi v Pragi in Bukarešti. V Belgradu so bili navzoči tudi češki in romunski zastopniki.

Razne vrste zadrug

Govorili smo doslej o kreditnih denarnih zadrugah in pa o konsumnih odnosno kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrugah. Orisali smo na kratko njih postanek, njih razvoj in njih važnost. Podlaga vsemu združništvu so bile na splošno kreditne zadruge, ogromne važnosti za našega kmeta pa so poleg njih nabavne in prodajne zadruge. Te prav vpeljati bo ena glavnih nalog našega združništva v bodoče.

Velikega pomena pa so za naše kmetijstvo tudi druge vrste zadrug, ki jih hočemo v naslednjem na kratko omeniti:

Mlekarske zadruge.

Mlekarske zadruge imajo namen pospeševati v svojem okolišu mlekarstvo. V ta namen grade potrebne združne prostore, nabavljajo stroje, orodje in priprave za izdelovanje mlečnih izdelkov in za predelovanje mleka. Od svojih članov prevzamejo mleko in potem to mleko ali prodajajo naprej ali pa najpoprej predelajo in razne mlečne izdelke spravljajo na trg. Imamo torej mlekarske zadruge, ki samo zbirajo mleko in ga prodajajo naprej, imamo pa tudi mlekarske zadruge, ki izdelavajo maslo, sir, kondenzirano mleko, jogurt in razne druge mlečne izdelke.

Prednost mlekarskih zadrug je na eni strani v tem, da more kmet tudi v od prometno oddaljenih krajih prodati mleko in ga ali v mlečni obliki ali v obliki mlečnih izdelkov spraviti tudi daleč na trg. Na drugi strani pa izloči mlekarska zadruga vse prekupce, ker oddaja mleko naravnost konsumentom in tako omogoči kmetu, da pride do poštenih cen. Ker se dela v mlekarnah, rekli bi, na veliko, je sorazmerno malo izdatkov za prostore, za stroje in se vendar doseže lahko izdelava prvovrstnih izdelkov. Treba je seveda dobrih mlekarjev in dobrega vodstva. Za vzgojo dobrih mlekarjev imamo na Slovenskem posebno mlekarsko šolo v Škofji Loki. Izkušnje so pokazale, da so se najbolj obnesle mlekarnice, ki so takoj od začetka gledale, da imajo zadosti velik okoliš. One mlekarnice, ki so delale v pre-majhnem okolišu, niso mogle prav uspeti, ker so jih stroški vedno preveč ubijali. Dobro so uspele pri nas mlekarnice, ki so imele dnevno vsaj preko 1000 litrov mleka. Seveda so take mlekarnice še vedno v primeri z velikimi mlekarnami v tujini zelo majhne. Na Holandskem, kjer živinoreja in mlekarstvo zlasti cvete, delajo mlekarnice s 15 do 20.000 litri mleka dnevno. Take mlekarnice potem popolnoma obvladujejo trg in morejo tudi izdelati res prvovrstno blago. Do tega smo seveda pri nas še daleč, vendar

pa so pri nas nekatere mlekarnice, ki že danes vzorno poslujejo in ki s svojimi mlečnimi izdelki uspešno konkurirajo tujemu blagu.

Da so za našega kmeta združne mlekarnice velikega pomena, smo že poudarjali in je tudi samo po sebi umevno. Kmet namreč dobiva iz mlekarstva reden mesečni dohodek, ki polagoma postaja njegov najvažnejši dohodek. Ti dohodki iz mleka vzpodbujajo kmeta, da dela na izboljšanju živinoreje, izboljšanju hlevov in zlasti na povišanju mlečnosti pri kravah. Dobro vnovčenje mleka ima za posledico tudi varčno ravnanje z mlekom, temeljito molžo in dobro oskrbo molžnic in njihovih staj.

Naj omenimo, ko govorimo o prednostih mlekarstva, tudi eno napako, ki jo včasih delajo naši kmetje, če vidijo, da imajo dobre dohodke iz mlekarstva. Pride namreč lahko do pretiravanja pri prodaji mleka tako, da za družino in zlasti za otroke ne ostaja dovolj mleka doma, ampak hočejo spraviti vse v denar. Tako more pretiranost imeti lahko slabo stran za ljudsko prehrano. Pri razvitem mlekarstvu na Holandskem do take stvari ne pride, ker je holandskemu kmetu pri njegovi visoki izobrazbi zelo jasno, da je mlečna hrana najboljša hrana tudi zanj.

Živinorejske selekcijske zadruge.

Živinorejske zadruge skušajo povzdigniti živinorejo z izboljšanjem domačih in udomačenih pasem vseh vrst živine. Ker hočejo to doseči zlasti z izbiro dobre živine (selekcija), zato jih imenujemo navadno živinorejske selekcijske zadruge. Te zadruge preiskrbujejo torej dobre plemenjake tiste pasme, ki je določena v njihovem okolišu. Dalje skrbe, da rodovna komisija odreja izbrane plemenjake za krave, ki so vpisane v rodovno knjigo, skrbe za pravilno vzrejo telet, dobavljajo članom potrebščine za plemensko živino, posredujejo pri prodaji in nakupu plemenske živine, ocenjujejo po posebni komisiji vsako leto združno živino z ozirom na plemensko vrednost in z ozirom na posebne dobre ali nepovoljne lastnosti. Prirejajo tudi živinorejske razstave in sejme. Mnoge živinorejske zadruge so si oskrbele skupne pašnike in tako pospešujejo tudi travništvo. Dalje se pečajo živinorejske zadruge marsikje tudi z zavarovanjem živine.

Iz gornjega je razvidno, da so živinorejske zadruge za povzdigo živinoreje silnega pomena in da so torej v veliko korist našega kmetijstva. Te zadruge so obenem dokaz, da se da z združenimi močmi doseči za izboljšanje živinoreje silno veliko. V tistih krajih, kjer so zgodaj začeli s temi zadrugami, je živina neprimerno lepša kakor tam, kjer niso ničesar storili, da

bi z združenimi močmi napredovali. Zahteva pa seveda taka zadruga od kmetov veliko zavednosti in pa veliko čuta za skupnost. Podvreči se mora namreč kmet marsikateri sitnosti, ko se ocenjuje njegova živina, ko se kontrolira mlečnost njegovih krav, ko se mora podvreči določilom glede pasme itd. Toda tam kjer spoznajo, da je le s skupnimi močmi mogoče napredovati, se takim potrebnim sitnostim radi uklonijo.

Naj omenimo, da v nekaterih krajih delo živinorejskih zadrug izvršujejo tudi razna živinorejska društva. To je samo po sebi mogoče, vendar se je pri nas na Slovenskem uveljavil tip zadrug za to panogo skupnega gospodarstva in se ga kaže tudi v bodoče držati.

Kmetijsko-strojne zadruge.

Posebna panoga med zadrugami so kmetijske-strojne zadruge. Njih namen je skupna uporaba kmetijskih in poljedelskih strojev. Zadruga nabavlja stroje in jih posoja svojim članom. Posebno pridejo v poštev za nabavo večji in dražji stroji, katerih nabava je za posameznega kmeta preveliko breme in ki bi bili pri posameznem kmetu z ozirom na njih delazmožnost premalo časa zaposleni. V poštev prihajajo v naših razmerah zlasti mlatilnica, slamoreznica, čistilnik, mlin, krožna žaga za drva, elektromotor ali bencinski motor za pogon strojev, travniške brane, stroj za sejanje, stroj za žetev in košnjo, stiskalnica za sadje, eventuelno tudi moderni plugi in traktor.

V strojni zadrugi je omogočeno delo s stroji tudi malemu kmetu, ki bi si sicer sploh ne mogel nabaviti strojev. Če pa bi si jih nabavil, bi ležali skoro celo leto brez dela, torej neizrabljen mrtev kapital. Pri skupni nabavi pride na posameznega člana le razmeroma majhno plačilo za stroje in stroji so dosti dolgo časa zaposleni. V skupnosti je mogoče nabaviti najmodernejše stroje, ki delajo najbolje, najhitreje in najceneje. Zadruga poskrbi s sorazmerno majhnimi izdatki primerno shrambo za stroje, da so pravilno oskrbovani in da se ne kvarijo.

Pri ustanovitvi takih zadrug je treba paziti, da se zbere zadosten kapital, da se more takoj plačati vsaj polovica nabavljenih strojev. Če se ves kapital za stroje najame, obresti preveč požro. Paziti je dalje treba, da se stroji vsako leto primerno odpisujejo in da se za nabavo novih vedno pri uporabi nekaj računani. Sicer bi se zgodilo, da so stroji nazadnje obrabljeni, ni pa nikakega denarja za nabavo novih.

Elektro-strojne zadruge.

Slovenija ima mnogo predpogojev za elektrifikacijo. Zato imamo tudi

precej električnih zadrug. Tudi mnogo kmetijskih strojev danes goni elektrika. Imamo razne elektro-strojne zadruge, katere imajo celo svojo lastno majhno centralo, druge pa jemljejo električni tok od velikih električnih central. Izkušnja je pokazala, da se dobro obnesejo lastne majhne centrale le v redkih slučajih. Zato morajo v večini slučajev strojne zadruge poskrbeti za električni pogon na ta način, da se priklopijo na omrežja velikih električnih central.

Vinarske in kletarske zadruge.

Namen vinogradarskih zadrug je vnovčevanje vina oziroma mošta za svoje člane. Zadruga po možnosti prevzame od članov grozdje in ga sama predeluje v vino v skupni zadrugi kleti. Nabavlja dalje vinogradnikom vinogradarske in kletarske potreščine in sploh skrbi za povzdigo vinogradništva.

Pomembne so te zadruge za našega kmeta, ker mu omogočijo, da pride s svojim pridelkom na trg. Le z združenimi močmi je mogoče doseči dobra sortirana vina in le z veleprodajo jih je mogoče spraviti ven na trg. Naše vinogradništvo bo teh zadrug vedno bolj potrebovalo, ker bo le na ta način moglo izriniti prekupce, zboljšati svoj pridelek in ga spraviti za primerno ceno na trg. Doslej te zadruge še niso dosegle velikih uspehov, izkušnje pa, ki so si jih člani doslej nabrali, bodo vodile do tega, da se bodo radi vedno bolj in bolj oklepali teh ustanov, ki so edina rešitev za naše vinarstvo.

Poleg naštetih vrst zadrug imamo še zadruge s posebnimi nameni. Tako imamo razne vodovodne zadruge, stavbene zadruge in za obrtnike razne obrtne zadruge.

Zadružna zveza.

Da se morejo vse imenovane zadruge pravilno razvijati, iščejo zaslonbe v svoji centrali v zadružni zvezi. Najmočnejša taka zveza zadrug je na Slovenskem Zadružna zveza v Ljubljani. Koncem I. 1932 je bilo v njej včlanjenih 663 zadrug. Od teh je bilo, da nekatere omenimo, denarnih zadrug 336, nabavnih in konsumnih zadrug pa 75. Vse te zadruge so imele skupaj članov preko 150.000. Iz gornjega je razvidno, da je zadružništvo na Slovenskem torej že močno razvito.

Zadružna zveza ima trojen namen:

1. Daje svojim članicam vsa potrebna navodila in nasvete, da morejo pravilno poslovati.
2. Skrbi za denarno izravnavo med članicami. Tiste, ki imajo denar na razpolago, ga nalože pri Zadružni zvezi, druge, ki ga potrebujejo, si ga pri njej izposodijo.
3. Oskrbuje pri zadrugah revizijo. Najmanj vsako drugo leto izvrši

Zadružna zveza pri vsaki zadrugi revizijo in o tem poroča pristojnemu okrožnemu sodišču.

Če torej v enem ali drugem kraju žele ustanoviti kako zadrugo, naj se obrnejo za nasvet na Zadružno zvezo. Ta jim bo vse potrebno oskrbela, da morejo novo zadrugo pravilno vpeljati. Naslov je: Zadružna zveza v Ljubljani, Tyrševa cesta 38.

Zadružništvo je s svojimi združenimi močmi že mnogo storilo za slovenskega kmeta. Ne smemo pa pozabiti, da je odprto še široko polje za delo in da so drugi narodi v zapadni Evropi daleč pred nami. Storit moramo vse, da se dvigne v našem človeku zavest, da je mogoče doseči velike stvari le s skupnimi močmi in da je treba za to skupnost tudi žrtvovati, včasih veliko žrtvovati. Le, kjer je veliko te zavesti, le tam bodo potem tudi uspehi. Včasih se ti uspehi ne pokažejo takoj, gotovo pa se pokažejo pri vztrajnem delu v nekaj letih. Če ne bo užival sadov skupnih naporov ta rod, jih bo užival prihodnji. Kdor tedaj želi boljšo bodočnost slovenskemu narodu, bo rad vse storil, da se dvigne tudi slovensko zadružništvo.

O trahomu v Prekmurju

Poroča dr. Jože Pečan.

V listu „Zdravje“ je izšel v štev. februar—marec 1933. sledeči članek, ki ga radi važnosti ponatiskujemo v celoti.

Iz zgodovine.

Zdravljenje trahoma so vršili pred in po prevratu v glavnem okrožni zdravniki v svojih okrožjih, o kaki sistematični borbi pa ni bilo skoro govora. Razni statistični podatki so skrajno pomanjkljivi in ne odgovarjajo tedanjemu, še manj seveda sedanjemu razširjenju trahoma. V nekaterih vaseh se pa še danes vidijo lepi uspehi rednega prejšnjega zdravljenja. V prvem polletju 1927 je Stanica za suzbijanje trahoma v Prelogu začela z nekako centralizacijo protitrahomske akcije v Prekmurju in Medžimurju. Vendar prevelika oddaljenost in premalo strokovno izobraženih moči je delo zelo oviralo. V prid pa je bila trahomska bolnica v Prelogu kot edina v državi. V januarju leta 1930. je bil ustanovljen v Murski Soboti specialno za Prekmurje center z namenom, da organizira sistematično borbo proti širjenju te nevarne očesne bolezni.

Organiziranje protitrahomske akcije po ustanovitvi centra v Murski Soboti.

Najvažnejša naloga je bila, zbrati točne podatke o razširjenju trahoma v Slov. Krajinu — odnosno še v krajih preko Mure. Na podlagih točnih uradno izstavljenih popisov prebivalcev vseh

občin je bila odrejena perlustracija vsega prebivalstva. To akcijo smo začeli v dolnjelendavskem okraju. Radi popolnosti so se vršili še naknadni pregledi za nepregledane, deloma celo prisiljeno. Pregledal sem v drugi polovici leta 1930. in v prvi leta 1931. v dol. lendavskem okraju 32.027 ljudi. Od celokupnega prebivalstva po popisih je bilo pregledanih ca 96%. Na trahomu bolnih je bilo ugotovljenih v tem okraju nad 2800! Torej okoli 9 odstotkov. Največ trahoma je v največji vasi dol. lendavskega okraja, to je v Odrancih, in sicer nad 30%! Nad 20% imajo trahomašev sledeče velike vasi: Črensovci, Bratonce, Dokležovje in Ižakovci. Nad 15% sledeče vasi: Dol. in Sr. Bistrica, Trnje, V. Polana in Žižki. Okoli 10%: Beltinci, Gančani, Gor. Bistrica, Hotiza, Mostje, Renkovci, M. Polana in Melinci. Brez trahoma so tri najmanjše vasi.

Perlustracija v srezu M. Sobota še ni dokončana. Najbrže bo tukaj odstotek trahomašev manjši.

O trahomaših se vodijo točni spiski, kontrolniki in tudi kartoteka.

Takoj po pregledu, deloma pa že preje, se je pričelo tudi zdravljenje, v glavnem v dol. lendavskem okraju. Uvedeno je bilo prisilno zdravljenje, ki pa se ni pokazalo izvedljivo brez posebnih kazni.

Organizacija zdravljenja.

V centrali se zdravijo trahomaši najmanj 4-krat v tednu. Opravljajo se tudi večje in manjše operacije. Poleg centrale poslujejo še 3 stalne anti-trahomske ambulante, in sicer:

1. Črensovci za vasi Odranci, Črensovci, tri Bistrice, Vel. in Mala Polana, Žižki, Trnje, Brezovica in Gomilica. Pod to ambulanto spada največ trahomašev. — V ambulanti se zdravi 2krat tedensko dopoldne, vrh tega še eno popoldne samo šolsko deco; ostale štiri dopoldneve pa na terenu, in sicer po 2krat tedensko v Bistricah in po 2krat v Vel. Polani. Ker v tem kraju ni niti državnega niti privatnega zdravnika, opravlja vse posle trahomska sestra po navodilih in pod redno kontrolo centralnega ambulatorija. Izven določenih ur zdravljenja mora sestra delati hišne obiske in voditi točno evidenco trahomašev.

2. Dol. Lendava za združeno zdravstveno občino Dol. Lendava, izključno vasi Mala in Vel. Polana (in to samo začasno). Število trahomašev v tem okolišu ni visoko. Ambulanta posluje trikrat tedensko (torek, četrtek in sobota) dopoldne, vrh tega pa še tedensko po enkrat v Mostju in enkrat v Peteševcih.

Zdravljenje obavlja pod nadzorstvom banovinskega zdravnika in kontrolo centrale izvežbana trahomska sestra. Začasno je ambulanta v občin-

ski hiši, dokler se ne dogradi zdravstveni dom.

3. Gor. Lendava za združeno zdravstveno občino G. Lendavo in deloma za združeno zdravstveno občino Cankova. Ambulanta posluje začasno trikrat tedensko pod nadzorstvom banovinskega zdravnika.

Poleg centrale in treh stalnih ambulant poslujejo še vaške — „leteče“ — ambulante, enkrat ali dvakrat tedensko. V srezu Dol. Lendava so sledeče: Odranci, Sr. Bistrica, Hotiza (po enkrat tedensko iz centrale), enako tudi Gaberje. V Trnju in V. Polani po dvakrat tedensko, Mostje dvakrat tedensko, Petešovci po enkrat v tednu. Ambulante v Beltincih, Gančanih, Bratonicih, Lipovcih, Renkovcih, Turnišču, nadalje vasi Dokležovje, Izakovci in Melinci so začasno oskrbovani iz centrale po enkrat tedensko.

Ustanova je razširila svoj delokrog tudi izven prekmurskih srezov; v kratkem bo pričela poslovati tudi prva ambulanta v Ljutomerskem srezu. Delna perlustracija v tem srezu bo morda pokazala potrebo, da se v Ljutomeru ustanovi protitrahomska ambulanta.

Toliko o dosedanji organizaciji terenske borbe protitrahomske, ki pa je še vedno pomankljiva.

Najbolj pereče vprašanje za vsako uspešno nadaljevanje borbe je — **kam s težkimi slučaji trahoma?** Dokler je spadalo Medžimurje pod prejšnjo mariborsko oblast, je preloška trahomska bolnica sprejemala tudi Prekmurce in storila je mnogo. Sedaj ne sprejema, niti nima prostora. Število s trahomom okuženih prebivalcev Prekmurju in v obmejnih vaseh sosednega sreza cenim okoli 5000! To število kronične, endemične bolezni je za tukajšnje prebivalce res šiba božja, ki se širi iz nekdanjih legel v kraje, kjer pred 10 leti ni bilo slučaja. Neobhodno je potrebna specialna bolnica za zdravljenje in izolacijo trahomašev z najmanj 60 do 80 posteljami. Očesni oddelek ljubljanske bolnice ki tudi sprejema trahomaše, nima dovolj protora, tudi če bi tukajšnji ljudje imeli sredstva za potovanje v Ljubljano. Mariborska bolnica tudi nima odgovarjajočega oddelka. Potreba trahomske bolnice je vsako leto nujnejša. Novi slučaji se množe vsak mesec, ni pa mogoče izolirati niti najnevarnejših slučajev. Kaj pomaga na primer zabraniti obisk šole učencu. Ostane doma in inficira druge člane, ki še nimajo trahoma v družini. S svojimi sošolci se pa vendar še igra in jih okuži.

Perlustracija je bila izvršena zelo vestno in točno, vendar imamo v vseh vaseh nova sveža obolenja, v prvi vrsti seveda v družinah, kjer je bil že prej kak trahomaš.

Vsakemu mora biti razumljivo, če trdimo, da je nujno potrebno izolirati

nevarne slučaje v bolnici! Brez izolirnice se ne bo zmanjšalo število trahomašev v Prekmurju, pač pa bo vsako leto večje. Trahom ozdraviti vsaj praktično, je delo mesecev in rednega zdravljenja. Mnogo slučajev trahoma se ne da ambulantno operativno zdraviti, tudi ti morajo biti v bolnici.

Kako zajezi širjenje trahoma? Kakšna naj je uspešnejša borba?

Ponavljam, da je trahomska bolnica nujno potrebna. Trahomska bolnica naj se zgradi z prispevki vseh prekmurskih in obmejnih občin. Občine naj bi prispevale enkratne donose po davčnem ključu, morda bi se jim dovolila brezobrestna posojila v ta namen. Na ta način bi se zbrala najmanj polovica potrebnih sredstev, deloma v denarju, deloma v potrebnem materialu. Državna pomoč in prispevek banovine pa bi omogočil dograditev bolnice. Bolnica bi stala na prostornem zemljišču zdravstvenega doma in bi bila na ta način združena z zdravstvenim domom. Začasno, dokler se bolnica ne zgradi, pa naj se vsaj za prvo najnujnejšo pomoč otvori bolniški oddelek zdravstvenega doma z desetimi posteljami. Poslovati pa more samo, če se ustanovi plačajo oskrbninski stroški, z drugo besedo, da dobi oddelek pravico javnosti. Tudi za slučaj pravice javnosti ne bo mogel v redu poslovati brez dotacije, ker bi bili dohodki na oskrbnin mnogo manjši kot pa izdatki, ker so trahomaši v glavnem revni kmetje. Za šolsko mladino naj bi bilo zdravljenje v bolnici brezplačno. Za slučaj, da bi bili bolniki samo oni, ki ne plačajo nobene oskrbnine, bi ustanova rabila okoli 90—100.000 Din letne dotacije. Sprejemali bi se samo težki slučaji radi potrebnih operacij ali s komplikacijami.

Perlustracija vsega trahomskega ozemlja se mora čimpreje dokončati. Izdelan je načrt, stroške pa naj bi krila kr. banska uprava dravske banovine. Zelo umestno bi bilo, da bi bila vsake štiri leta ponovna perlustracija, šolska mladina se pa skoro itak povsod pregleda dvakrat v letu.

Vsem trahomašem naj se nudi prilika, da hodijo k zdravljenju. Na potrebnih mestih se naj otvorijo nove vaške ambulante. Na sedežu okrožja naj bi zdravil ban. zdravnik vsaj po dvakrat tedensko trahomaše v posebni ambulanti, to v krajih, kjer je potrebno. Neobhodno potrebno pa je tudi, da je v vsakem okrožju nastavljena tudi zaščitna sestra, ki naj bi se vsaj 4 mesece vežbala na trahomskem oddelku. Delo sestre pri evidenci trahomašev, poseti po hišah in poučevanje prebivalstva zelo pomaga pri zatiranju trahoma.

Prijava in odjava trahomašev bi morala biti vsaj začasno obvezna. Zato

naj se naprosi Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja, da se razširi člen 1. zak. o nalezljivih boleznih tudi za trahom. Za dravsko banovino naj vodi centralni antitrahomski ambulatorij točno statistiko gibanja trahoma. Potrebne tiskovine bi nabavljala tuk. ustanova, denarna sredstva pa bi dala na razpolago banska uprava.

Protitrahomska akcija bo rodila lepe uspehe le, če je vsak slučaj v evidenci in se ga zdravi. Posebno v onih krajih, kjer je trahom novejšega datuma, se dosežejo v sorazmerno kratkem času lepi uspehi. Dosti je določb, ki omejujejo svobodo trahomašev, tako jih tuje države odklanjajo, sezonski delavci-trahomaši ne dobe v inozemstvu dela, pri službah jih odklanjajo, niti vajenec ne more postati, dekleta niti v samostan ne more, če boluje na trahomu. Nekatere so pretirane, umesten pa je sledeči predlog: vsak trahomaš, ki se izseli za stalno ali samo začasno v drugo vas ali kraj, se mora tudi tam podvreči nadaljnemu zdravljenju. Županstva imajo spisek trahomašev in vedo, kdo odide in kam. Morda bi moral biti vsak, ki odide, pregledan od tukajšnje ustanove, ki bi javila zdravniku novega trahomaša, da bi ga zdravil.

Na šolsko mladino pa je treba najbolj paziti. Pripravlja se mala knjižica s slikami za otroke. V kolikor učiteljstvo ni dovolj poučeno o trahomu, bi se to lahko storilo s kratkimi predavanji, na primer ob priliki učiteljskih sestankov. Predpogoj za propagando pa je, da ima ustanova skioptikon s potrebnimi diapozitivi. Morda bi se izdelal manjši film, ki bi nazorno prikazoval najvažnejše.

Zdravljenje trahoma se mora proglasiti vsaj začasno za prisilno za vse šolske otroke in za vse težje slučaje. A tudi šolska upraviteljstva naj podkrepe delo s tem, da ob urah zdravljenja pripeljejo vso trahomsko mladino v ambulanto. Zamuda časa je minimalna, kontrola ob navzočnosti enega učitelja pa zelo važna.

Za one, ki nočejo hoditi na zdravljenje, naj se uvedejo kazni. Kazen naj bi bila primerna, če je denarna globa nemogoča, naj se dotičnega kaznuje s prisilnim delom v korist države ali banovine. Dan za dnem poročajo trahomske sestre, ki hodijo po hišah, da se nekateri dosledno branijo in nalašč nasprotujejo, češ, pa me kaznujte, saj nič nimam.

Že danes je potrebno, da bi bil nastavljen še en epidemski zdravnik, ker je enemu nemogoče opraviti ves posel. Dalje je potrebno vzgojiti dober in vesten sestriški aparat, ki bi bil zdravnikom res tudi v pomoč.

Delo je torej ogromno, vendar edino tako delo jamči za uspeh.